

opusdei.org

Rodičovská autorita

Nový článok zo série o výchove v rodine ponúka niekoľko myšlienok, ako pomôcť deťom zvládať ich slobodu.

16.11.2014

Boh je autorom života a jeho dobrota sa prejavuje aj v jeho autorite. Celá stvorená autorita sa spoluzúčastňuje na nej, osobitným spôsobom je to láskavá autorita rodičov.

Všetci dobre vieme, že uplatňovanie rodičovskej autority nie je vždy jednoduché a musí sa „znižovať“ k

veľmi špecifickým aspektom každodenného života. Všetci sme už zažili, že ak sa pri výchove detí „neuplatňujú normy správania a pravidlá konania aj v tých malých každodenných záležitostiach, potom sa ani neformuje charakter a mladý človek nebude pripravený čeliť skúškam, ktoré sa v budúcnosti vyskytnú.“[1] Pritom však tiež vieme, že nie vždy je jednoduché nachádzať rovnováhu medzi slobodou a disciplínou.

V skutočnosti sa mnohí rodičia obávajú uplatňovať disciplínu, možno aj preto, lebo oni sami si užili negatívne dôsledky, spôsobené tým, že ich rodičia k niečomu nútili. Boja sa napríklad toho, že prídu o pokoj vo svojom domove, alebo ich deti odmietnu niečo, čo je dobré samo osebe.

Benedikt XVI. poukazuje na to, ako riešiť túto zjavnú dilemu medzi

stanovením pravidiel a úsilím, aby ich deti slobodne prijímali. To tajomstvo spočíva v nasledovnom: „Výchova nemôže ...zľavovať z osobnej prestíže, ktorá umožňuje uplatňovanie autority. Toto je ovocím skúsenosti a kompetencie, ale predovšetkým sa získava koherenciou vlastného života a osobnou angažovanosťou, ako vyjadrením opravdivej lásky.“[2]

Svetlo autority

Uplatňovanie autority by sa nikdy nemalo zamieňať s jednoduchým uplatňovaním našej vôle voči inej osobe, alebo snahou, aby nás poslúchali za každú cenu. Ktokoľvek poslúcha nejakú konkrétnu autoritu, nemal by tak robiť zo strachu pred trestom, ale skôr preto, lebo v tejto autorite vidí referenčný bod poznania čo je pravdivé a dobré, aj keď to ešte zatiaľ možno celkom nechápe. Autorita je úzko spojená s

pravdou, pretože má reprezentovať to, čo je pravdivé.

Z tohto hľadiska vidíme, že autorita má eminentne pozitívny význam a mala by sa vnímať ako služba: je svetlom, ktoré vedie každého, kto sa ním dá viesť k cieľu, ku ktorému chce dospieť. Vlastne aj etymologicky slovo *autorita* pochádza z latinského slova *augere*, čo znamená „nechať rásť“, „rozvíjať.“

Kto uznáva autoritu, vlastne sa tak predovšetkým pridrža hodnôt a právd, ktoré ona reprezentuje.

„Vychovávateľ je tak svedkom pravdy a dobra,"[3] niekým, kto už objavil pravdu, a s ňou sa aj stotožnil. Na druhej strane tí, ktorí sú vychovávaní, majú dôverovať svojim vychovávateľom, nielen kvôli ich poznaniu, ale tiež kvôli tomu, že sú ochotní pomáhať im na ceste k pravde.

Úloha rodičov

Je jasné, že deti očakávajú od svojich rodičov, aby praktizovali vo svojom vlastnom živote hodnoty, ktoré sa snažia odovzdávať, a preukazovať im svoju lásku. Ako môžu rodičia získať autoritu a prestíž, ktorú si ich rola vyžaduje? Autorita má prirodzený základ a vystupuje spontánne vo vzťahu medzi rodičmi a deťmi. Takže namiesto toho, aby si rodičia robili starosti ako získať autoritu, mali by si ju jednoducho udržiavať a dobre uplatňovať.

Toto je zrejmé, keď sú deti malé: ak je rodina jednotná, deti dôverujú svojim rodičom viac, než sebe. Poslušnosť môže byť niekedy ťažká, ale deťom dáva zmysel v kontexte lásky a rodinnej jednoty. „Moji rodičia chcú pre mňa dobro, chcú, aby som bol šťastný, a hovoria mi, čo mi pomôže k tomu, aby som bol naozaj šťastný.“ Neposlušnosť sa potom vníma ako chyba, ako nedostatok dôvery a lásky.

Preto ak si majú rodičia etablovať svoju autoritu, nepotrebujú robiť nič iné, než byť opravdivými rodičmi – prejavovať radosť a krásu ich vlastného života, skutkami dávať najavo, že svoje deti milujú také, aké sú. Je prirodzené, že toto si vyžaduje tráviť čas doma. Aj keď dnešný rýchlo životný štýl tu vytvára prekážky, je dôležité, aby rodičia trávili čas so svojimi deťmi a „vytvárali rodinnú atmosféru, preniknutú láskou, zbožnosťou a starostlivosťou o iných ľudí..“[4]

Napríklad stojí to za to, aby sme sa snažili jesť spolu ako rodina, aj keď si to možno niekedy vyžaduje isté plánovanie. Je to vynikajúci spôsob ako sa navzájom spoznávať, zblížovať, zdieľať príbehy každého dňa. Deti sa tiež počúvaním učia, ako sa rodičia rozprávajú o každodenných veciach, ako dokážu svojim problémom dať istú

perspektívu, aj s istou dávkou humoru.

Potom bude ľahšie hovoriť k deťom jasne, keď je to potrebné, poukazujúc na to, čo robia dobre a čo robia zle, čo môžu robiť, a čo nesmú, vysvetľujúc im vhodným spôsobom v súlade s vekom dôvody konania takým, či onakým spôsobom. A medzi tie dôvody by rodičia mali zahrnúť aj skutočnosť, že sme Božíme deťmi. „Snažte sa pomôcť deťom naučiť sa hodnotiť svoje konanie pred Bohom. Dajte im naprirodzené dôvody pre zvažovania, aby mohli cítiť svoju zodpovednosť.“[5]

Rodičia majú ukazovať deťom príklad Krista, ktorý objal drevo Kríža z lásky k nám, aby nám tak vydobyl našu slobodu.

Uplatňovanie autority znamená poskytovať deťom už od raného detstva prostriedky, ktoré budú potrebovať, aby mohli osobnostne

rásť. To najdôležitejšie je dávať im dobrý príklad svojím vlastným životom. Deti si všímajú všetko, čo robia ich rodičia, a majú tendenciu ich v tom napodobňovať.

Rodičovská autorita zahrňa nevyhnutné usmerňovanie detí pri udržiavaní srdečnej rodinnej atmosféry, ako aj pomoc deťom, aby dospeli k poznaniu, že viac radosti je v dávaní než v prijímaní.

V tomto kontexte je vhodné vyžadovať od detí, už od celkom malých detí, aby boli zodpovedné za niektoré úlohy, ktoré pomáhajú vytvárať atmosféru zdravej vzájomnej starostlivosti. Sem patrí napríklad pomoc pri prestieraní stola, každotýždenné upratovanie svojej izby, otváranie vchodových dverí, atď. Týmto všetkým sa prispieva k rodinnej pohode a deti aj vnímajú svoje úlohy takýmto spôsobom.

Nejde o to, aby sme im „dávali niečo urobiť“, ale aby sme im skôr pomáhali chápať, že tento ich príspevok do dobrého rodinného života je dôležitý, pretože tak odbremeňujú svojich rodičov, pomáhajú súrodencom, starajú sa o svoje veci...Mali by si uvedomovať, že tento ich príspevok je v istom zmysle nenahraditeľný, a tak sa naučia poslúchať.

Nie je postačujúce, keď rodičia len hovoria so svojimi deťmi, umožnia im pochopiť, aké chyby robia. Či už skôr, alebo neskôr, bude tiež potrebné, aby ich napomenuli, ukázali im, že to čo robia, má svoje dôsledky, pre nich samotných, aj pre iných ľudí. Často postačí láskavý, ale pritom jasný rozhovor, avšak v iných prípadoch bude tiež potrebné prijať isté opatrenia, pretože škodu treba aj napraviť, nestačí len samotná ľútosť.

Trest by sa mal používať na nápravu zlého konania – napríklad udelenie nejakej malej práce, povinnosti, za nejaký rozbitý predmet. Niekedy by trest mal trvať aj istý čas. Pri zlých výsledkoch v škole môže mať zmysel obmedziť možnosti dieťaťa chodiť von po istý čas. V týchto prípadoch je však dôležité, aby sme nestratili zo zreteľa skutočnosť, že cieľom je tu poskytnúť dieťaťu čas a potrebné prostriedky, aby urobilo to, čo má urobiť.

Čo sa týka tých zlých známok v škole, nebolo by veľmi zmysluplné zakázať deťom ísť von s priateľom, pričom by sme ich ponechali doma, aby len tak zabíjali čas. Rovnako by nebolo prezieravé zakazovať im bez potrebného dôvodu aktivity, ktoré sú dobré samy osebe, ako športovanie, krúžky, a to len preto, že „sú to veci, ktoré radi robia, na ktorých im záleží“.

Autorita a dôvera

Súčasťou rodičovskej autority je aj pomáhať deťom pochopiť hodnoty, ktoré im chcú odovzdať, pričom vždy rešpektujú ich nezávislosť a samostatnosť a ich osobitný štýl. Vyžaduje si to predovšetkým, aby deti cítili, že ich rodičia ich bezpodmienečne milujú, že majú s nimi harmonické vzťahy, poznajú ich a dôverujú im.

Ak by sa deťom len jednoznačne určovalo, čo môžu a nemôžu robiť, pravdepodobne by to viedlo k permanentným konfliktom, ak by sa k tomu nepridávala aj láskavosť a dôvera. „Rodičovskú autoritu, ktorú si výchova vyžaduje, možno dokonalo zharmonizovať s priateľstvom, to znamená istým spôsobom sa vložiť do roviny a úrovne svojich detí. Deti – dokonca aj tie, ktoré sú nepoddajné alebo pasívne – vždy túžia po tejto

blízkosti, tomto bratskom vzťahu s rodičmi."[6]

Keď deti dorastajú, rodičovská autorita je stále závislejšia od vzťahov, založených na dôvere. Každé dieťa chce, aby ho brali vážne, dospelávajúci mladí ľudia po tom túžia ešte viac. Musia sa vysporadúvať s fyzickými a psychologickými zmenami, ktoré narušujú ich rovnováhu, istý čas sú dominantnými prvkami v ich živote.

Aj keď si to možno neuvedomujú, túžia po dospelých, ktorí by im mohli v živote poslúžiť ako referenčný bod – po ľuďoch, ktorí majú jasné životné normy, držia sa svojich zásad, ktoré im poskytujú stabilitu. A práve toto dospelávajúci ľudia hľadajú vo svojom vlastnom živote. Súčasne si však uvedomujú, že týmto všetkým si v živote musia prejsť oni sami, a preto odmietajú automaticky akceptovať všetko, čo im rodičia povedia. Nejde

tu ani tak o to, že by spochybňovali autoritu rodičov, ako skôr o snahu lepšie pochopiť pravdu, na ktorej je založená.

Preto je dôležité, aby rodičia venovali svojim deťom všetok potrebný čas a kreatívne vyhľadávali príležitosti, ako spolu s nimi stráviť čas. Niekedy to môže byť výlet autom, individuálne so synom, s dcérou. alebo sledovanie nejakého televízneho programu, diskusia o tom čo sa dialo v škole. Toto sú práve tie chvíle, keď rodičia môžu hovoriť s deťmi o témach, ktoré sa ich užšie dotýkajú, a v ktorých je potrebné mať jasnú predstavu.

Netreba si robiť starosti, ak deti niekedy akoby ignorovali tieto rozhovory. Ak rodič vysloví to, čo je potrebné povedať, bez toho aby znel moralizujúco, alebo aby sa snažil „nútiť“ dieťa, aby sa otvorilo, potom to čo sa povie, má aj svoju platnosť.

Dôležité nie je ani tak zabezpečiť, aby dieťa akceptovalo radu, ako skôr to, aby si dieťa uvedomilo, čo si otec alebo mama myslia o danej veci, a takto získavajú referenčný bod pre svoje správanie sa v budúcnosti.

Rodičia tak dávajú najavo, že chcú byť blízki svojim deťom, byť k dispozícii a hovoriť o starostiach dieťaťa. A do praxe tak uvádzajú učenie Benedikta XVI., „dávať si navzájom niečo zo seba. Dať každému zo svojho času.“[7]

Niektoré veci, ktoré možno rodičia neschvaľujú, sú niekedy druhotné, nemá zmysel o ne bojovať, keď postačí aj jednoduchá poznámka. Deti sa tak naučia rozlišovať, čo je naozaj dôležité, a čo nie je. Uvedomia si, že ich rodičia nechcú, aby boli „kópie“ ich vlastného života, ale že chcú, aby boli šťastné vo svojom vlastnom živote, aby z nich vyrástli autentickí muži a ženy. Rodičia by

preto nemali zasahovať, aj keď sa pritom vždy o veci zaujímajú, v prípadoch, ktoré neohrozujú dôstojnosť detí, alebo dôstojnosť rodiny.

V konečnom dôsledku ide o dôveru voči každému dieťaťu, ochotu „akceptovať riziko ich slobody a sústavne byť v bdelej pozornosti, aby mohli pomôcť deťom napraviť nesprávne postoje a voľby. Avšak nikdy nesmieme pristúpiť na to, aby sme ich podporovali v tom, keď robia chybu, tváriť sa, že nevidíme tieto chyby, alebo dokonca ešte horšie, podieľať sa na týchto chybách s nimi." [8]

Zažívať túto dôveru znamená zaslúžiť si ju. Kľúčový postoj spočíva v nasledovnom: „Rodičia by mali vychovávať deti v atmosfére priateľstva, nikdy by nemali vytvárať dojem, že im nedôverujú. Mali by im dávať slobodu a učiť ich, ako ju

používať s osobnou zodpovednosťou. Je lepšie, keď sa z času na čas rodičia nechajú aj „okabátiť“, pretože dôveru ktorú deťom preukázali, a ktorú deti zneužili, vyvolá v deťoch zahanbenie a sami budú chcieť napraviť svoje omyly.”[9] Je len prirodzené, že niekedy vyvstanú malé konflikty a napätia. Tieto však možno prekonať s radostným postojom a pokojom, dávajúc deťom najavo, že to ich „nie“ v konkrétnej veci, je kompatibilné s tým, že ich milujú, a že dokážu pochopiť ich situáciu.

Sv. Josemaría zdôrazňoval, že výchova detí je záležitosťou oboch rodičov, aj otca, aj mamy. Samozrejme, v tejto dôležitej úlohe nie sú osamotení. Boh, ktorý im zveril poslanie viesť ich deti do neba, im tiež poskytuje aj pomoc pre splnenie tejto úlohy. Preto povolanie k rodičovstvu so sebou prináša aj potrebu modliť sa za svoje deti. Je potrebné, aby sa rodičia rozprávali s

Bohom o svojich deťoch, o ich
cnostiach, chybách, prosiac o svetlo
ako môžu svojim deťom pomôcť,
prosiac o Božiu milosť pre svoje deti ,
ako aj o trpezlivosť pre seba samých.
Keď odovzdajú do Božích rúk
výsledky svojich snažení, dostane sa
im za to pokoj, ktorý sa šíri aj na
ostatných ľudí.

Sv. Josemaría napísal, že rodičia pri
výchove detí „dostávajú osobitú
milosť vo sviatosti manželstva, ktorú
ustanovil Ježiš Kristus...Mali by si
uvedomovať, že založenie rodiny,
výchova detí, a uplatňovanie
kresťanského vplyvu v spoločnosti,
sú nadprirodzené úlohy." [10] Ak
budú konať s ľudskou jemnosťou a
nežnosťou, s istou dávkou chytrosti, a
ak zveria svoje úsilie do Božích rúk,
potom aj ich deti dozrejú. Lebo v
konečnom dôsledku, každé dieťa
patrí Bohu

J.M. Barrio

[1] Benedikt XVI, *List veriacim v diecéze Rím a mestu Rím o naliehavej úlohe výchovy mladých ľudí*, 28. január, 2008.

[2] *Tamtiež*

[3] *Tamtiež*

[4] II. Vatikánsky koncil, *Vyhlásenie Gravissimum Educationis*, č. 3.

[5] Sv. Josemaría, *Poznámky z ústneho kázania v Guadalaviar (Valencia) 17. novembra, 1972.*

[6] Sv. Josemaría, *Rozhovory*, č. 100.

[7] Benedikt XVI, *Homília*, 24. decembra, 2012.

[8] Benedikt XVI, *List veriacim v diecéze Rím a mestu Rím o naliehavej úlohe výchovy mladých ľudí*, 28. január, 2008.

[9] Sv. Josemaría, *Rozhovory*, č.100.

[10] *Tamtiež*, č. 91.

.....

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sk-sk/article/rodicovska-autorita/](https://opusdei.org/sk-sk/article/rodicovska-autorita/)
(26.03.2025)